

In dit museum is zout niet alleen om over eten te strooien

Nederland telt veel kleine, onbekende musea. *NRC* portretteert er deze zomer twaalf, uit elke provincie één. Deze week deel 7: het **Zoutmuseum** in Delden (Overijssel).

Door **Titia Ketelaar** Foto's **Eric Brinkhorst**

Zou de museumwinkel van het Zoutmuseum het goedkoopste item van alle museumwinkels verkopen? Bij de entree, tegenover de enthousiaste vrijwilligers (respectievelijk 15 en 25 jaar gastvrouw), staat op een van de planken een potje Jozo van vijftig cent. Gewoon, zo'n wit plastic potje met rode dop dat je ook in het onderste schap van de supermarkt vindt.

Dat is waar de meeste mensen aan zullen denken bij zout. Het zoutvat op tafel. Een greep in het keukenkastje tijdens het koken. Misschien de molen met zeezout, meegenomen van de vakantie in een mediterrane land.

In het Zoutmuseum is zout véél meer. 'De' zout, zegt men hier in Twente.

Want het is de geschiedenis van de streek, van de baron die op landgoed Twickel op zoek was naar schoon drinkwater en in 1886 zout vond. Het is cultureel erfgoed; in de omgeving van Delden staan nog zeven boortorens en honderden zouthuisjes, die eruitzien als manshoge houten hondenhokken. Het is een nog altijd bloeiende industrie: Nederland is met zeven miljoen ton per jaar de negende zoutproducent ter wereld. In de zoutfabriek in het nabijgelegen Hengelo werken bij Nobian - een afsplitsing van AkzoNobel - zo'n 400 man.

Laatste Avondmaal

Dat wist Willem van den Berg ook allemaal niet toen hij na zijn pensioen naar Delden verhuisde. Hij zegt: „Dat het zo'n belangrijke grondstof is. Die op zo'n simpele manier wordt gewonnen.” Hij is een van de veertig vrijwilligers die dit museum draaiende houdt, en leidt rond.

Langs een reproductie van het *Laatste Avondmaal* van Leonardo da Vinci („Let op het omgegooide zoutvaatje bij Judas”), langs een video over de 'witte hel', de zoutpannen van Bonaire waar slaven te werk werden gesteld. De West-Indische Compagnie werd groot door de handel in slaven én zout.

Boven, tussen vitrines met zoutvaatjes, vertellen Willem van den Berg en voorzitter Albert Bouwmeester dat het Zoutmuseum de afgelopen jaren ongewild een politieke rol dreigde te krijgen. Van de gemeente huren ze sinds 1985 het gebouw, het oude gemeentehuis. De

In de museumwinkel is ook **gewoon zout te koop** (rechtsonder in beeld).

Het **Zoutmuseum in Delden**: „We willen over het belang van zout voor mensen vertellen.”

Een van de **1.800 zoutvaatjes**.

grootste sponsor is zoutproducent Nobian.

„Omdat Nobian wilde gaan uitbreiden naar Haaksbergen kwam er, zeker na de aardbevingen in Groningen, een grote discussie los over het gevaar van de zout. Mensen vroegen zich af of de grond hier niet zou inklinken door zoutwinning. Zo van „potverdikkie, straks zakken we de grond in”, vertelt Albert Bouwmeester. Na het boren blijven er ondergrondse holtes achter, cavernes.

Het Zoutmuseum nodigde Haaksbergenaren uit om langs te komen, zodat zij konden zien hoe cavernes worden afgedicht en dat zout zo hard als steen wordt. Vervolgens moest het museum wel duidelijk maken „dat we er niet zijn om de zoutwinning te promoten”. Ook naar Nobian toe. „We willen over het belang van zout voor mensen vertellen.”

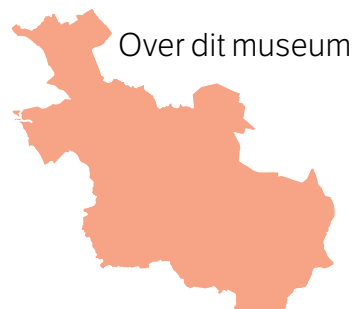
Zoutcaverne

Het pronkstuk van het museum gaat wél over zoutwinning. Het werd vorig jaar geïnstalleerd, en is een virtualrealitytour waarmee je in een zoutcaverne afdaaft. In Portugal kun je rondlopen door zoutbassins, in Polen in ondergrondse zoutmijnen. Dat heeft Albert Bouwmeester gedaan. Maar de Twentse zouthuisjes zijn afgesloten houten huisjes, met daarin een pompinstallatie: zoutwinning is in Nederland vanaf het begin een chemisch proces geweest. „Met virtual reality kom je ergens waar nog nooit iemand is geweest”, zegt hij enthousiast.

Het heeft iets duizelingwekkends om diep het boorgat in te staren, en vervolgens af te zakken langs 400 meter aan eeuwenoude grondlagen, en dan onderwater, in het pikkedonker, op een zoutgrond te staan.

De collectie van 1.800 zoutvaatjes, waarvan een selectie staat opgesteld, is eigenlijk toevallig ontstaan. Een oproep bij de opening veertig jaar geleden leidde ertoe dat mensen nog altijd vaatjes doneerden. Er staan vaatjes in de vorm van een hamburger, kussende figuurtjes, Marilyn Monroe, en heel veel koks met muts. Er zijn zilveren schuitjes en kristallen bakjes.

„De meest bijzondere houden we, de rest verkopen we als extra bron van inkomsten”, vertelt Albert Bouwmeester. En kinderen krijgen er een als ze de speurtocht voltooien: „Dan weten we: over twintig jaar zien we die vaatjes weer terug.”

Over dit museum

Wat: Zoutmuseum
Waar: Langestraat 30, Delden
Open: doordeweeks 11-17 u, in het weekend en 's winters 14-17u
Verzameld wordt: Alles wat met zout te maken heeft

Pronkstuk: afdaling in een zoutcaverne met virtual reality
Oppervlakte: 250 vierkante meter
Aantal bezoekers: 7.400 in 2023
Aantal medewerkers: 40, allen vrijwilligers
Begroting: 40.000 euro per jaar